

В пояснительной записке кратко предоставляется информация об организации, характеризуются виды деятельности, приводятся основные показатели финансового положения, сопоставляются данные за отчетный и предшествующие ему годы и прочая информация, которая может быть полезна пользователю информации.

Таким образом, целесообразно методику преподавания дисциплины «Бухгалтерская отчетность» строить в непосредственной взаимосвязи с дисциплинами «Бухгалтерский учет на промышленных предприятиях», «Анализ хозяйственной деятельности в отрасли» и на основании фактических данных промышленных предприятий.

В. Г. ЛІННИК, д-р екон. наук, проф.,
М. І. БОНДАР, канд. екон. наук, доц.,
Н. В. ПАВЛЕНКО, ассистент
(Київський національний економічний університет)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Сучасний стан розвитку української держави вимагає досконалої оцінки та осмислення перспектив розвитку економіки з врахуванням того, що їх основою є професійно підготовлена та всебічно освічена людина. Магістерська підготовка в Україні реалізує одну з основних професійних освітніх програм багатоступеневій структурі вищої освіти. Підготовка магістрів орієнтована на науково-дослідну та науково-педагогічну діяльність.

Термін «магістр» (від лат.) означає «наставник», вчитель, керівник, в українському перекладі «магістр» означає «майстер своєї справи». В Стародавньому Римі слово «магістр» означало «важлива посадова особа» і відповідало більш ніж 50-ти посадам. У Візантії магістр — це вищий титул службової знаті, який могли носити тільки найважливіші люди цієї держави. В середні віки магістр — особливе звання, яке носив учитель «семи вільних мистецтв». Воно було настільки почесне, що ним нагороджували голів закладів. А голови Тевтонського ордена та ордена мали титул «Великий магістр». Починаючи з другої половини XIX ст. магістерські дисертації (як і докторські) стали друкуватись у «Вчених записках». Після революції 1917 року існуючі вчені ступені були ліквідовані, проте в 1934 році вчені ступені кандидата і доктора наук були відновлені. Ступеня магістра наук не

було. В Україні він був відновлений лише в 90-х роках ХХ ст. і став присвоюватися після закінчення навчання в провідних університетах країни.

Магістерська підготовка у вищому навчальному закладі має дві складових: освітня та науково-дослідна. Освітня частина повинна включати додаткові розділи дисциплін спеціальності, а також гуманітарних дисциплін, що можуть зорієнтувати студента на поглиблення загально-професійної освіти вивчення історичних та філософських аспектів галузі економіки, а також спеціальності «Облік і аудит». Науково-дослідна робота в магістратурі університету повинна здійснюватись під керівництвом наукового керівника, а також призначених наукових консультантів. Навчальна програма підготовки магістрів зі спеціальності облік і аудит повинна носити інноваційний характер із застосуванням навчання за блочно-модульним принципом. Підготовка магістрів повинна бути цільовою з метою повного працевлаштування, здобувши поглиблені фахові вміння, знання та навички, необхідні для висококваліфікованого виконання посадових обов'язків.

Як правило, до магістратури вступають відразу після закінчення навчання на бакалаврському рівні, а було б дуже доречно, якби між цими рівнями навчання проходило не менше 2 роки.

Велику роль у підготовці магістрів відіграє досконало та професійно розроблена магістерська програма, яка повинна забезпечити умови для:

- вибору індивідуального плану студента магістерської програми;
- забезпечення фундаментальних знань з обліку, аналізу та аудиту, що гарантують їх професійну мобільність в реальному світі;
- поглиблення теоретичної та практичної індивідуальної підготовки фахівця з обліку і аудиту в різних галузях та виробництвах, обумовлених потребами держави та ринку;
- підготовки спеціалістів з високим рівнем професійної культури, в тому числі і культури професійного спілкування, фахівців, здатних сформулювати та вирішувати сучасні наукові та практичні проблеми на межі наук, викладати у вищих навчальних закладах, успішно здійснювати дослідницьку та управлінську діяльність у різних галузях;
- набуття навичок організації і проведення наукових економічних досліджень, отримання необхідних напрацювань для продовження наукової роботи в аспірантурі та докторантурі;
- вироблення спроможності до самовдосконалення і саморозвитку, потреб і навичок самостійного і творчого оволодіння но-

вими знаннями протягом всієї активної діяльності майбутнього фахівця;

- отримання необхідного мінімуму знань в галузі вузівської педагогіки та психології і досвіду викладання облікових дисциплін у вищих навчальних закладах.

Обсяг навчальної роботи, передбачений навчальною програмою, визначається необхідним переліком обліково-економічних дисциплін. Кожний цикл теоретичного навчання в магістратурі повинен складатись із обов'язкового компонента та компонента за вибором студента. Вважаємо за доцільне подовжити термін навчання в магістратурі до 2 років, щоб студенти могли ґрунтовно підвищити свій практичний рівень (шляхом проходження практики) та теоретичний рівень (написання магістерської дипломної роботи).

Магістрант складає свій індивідуальний план під керівництвом наукового керівника на весь період навчання в магістратурі з розмежуванням за семестрами навчання. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчального процесу повинно гарантувати можливість якісного засвоєння магістрантами змісту дисциплін навчальної програми, а реалізація навчальної програми повинна забезпечуватися вільним доступом до міжнародних інформаційних мереж, бібліотечних фондів і баз даних, комп'ютерних технологій, методичних розробок з викладання дисциплін за видами занять, у тому числі до виконання магістерської дипломної роботи.

Навчання за магістерською програмою опирається на активну самостійну роботу студента і в зв'язку з цим його максимальне аудиторне навантаження не повинно перевищувати 15—20 годин у тиждень (в середньому за весь термін навчання). Зміст та обсяг годин, що відводиться на засвоєння магістерської програми, повинні відображатись в індивідуальному навчальному плані встановленої форми. Організація самостійної роботи студентів повинна передбачати також і здійснення ними модульного контролю, який дає можливість мобілізувати студентів до успішної самостійної роботи при вивченні облікових дисциплін. У завдання модульного контролю слід включати як теоретичні питання з кожної теми, так і ситуаційні вправи.

Вагомий внесок у формування висококваліфікованого фахівця на магістерському рівні надає проходження виробничої практики на конкретному підприємстві. Виробнича практика проводиться з метою формування практичних навичок відповідно до індивідуального плану студента. Під час проходження практики студент повинен прийняти активну участь у виконанні обов'язків

основних фахівців даної магістерської програми (бухгалтерів, внутрішніх аудиторів, ревізорів тощо). Для студентів магістерського рівня підготовки доцільно було б запровадити проходження виробничої практики тривалістю до одного місяця в кожному з двох навчальних семестрів.

Основний підхід до навчання магістрів з обліку і аудиту має бути спрямований на всебічну підготовку слухача магістерської програми до підсумкової атестації.

Підсумкова атестація випускників є завершальним етапом навчального процесу в магістратурі, що визначає рівень спроможності випускників виконувати фахові обов'язки. Підсумкова державна атестація повинна здійснюватися атестаційними комісіями, які включали б як провідних викладачів університету, так і професіоналів-практиків.

На нашу думку, одним з обов'язкових структурних елементів підсумкової державної атестації повинен бути підсумковий міждисциплінарний (включає декілька дисциплін) іспит зі спеціальності. Проведення такого іспиту дозволить якісно і об'єктивно оцінити рівень отриманих знань з комплексу дисциплін, що формують навчальну магістерську програму, оскільки виконання лише дипломної роботи дозволяє визначити поглиблений рівень знань за окремим напрямком. В зв'язку з цим, державна підсумкова атестація магістрів в університеті, на нашу думку, повинна включати дві складових:

- державний випускний екзамен зі спеціальності;
- випускню кваліфікаційну роботу (магістерську дипломну роботу).

Основна мета державного випускного екзамену зі спеціальності складається з виявлення і оцінки сукупності знань випускника університету з обліково-економічної галузі знань, що безпосередньо пов'язана з спеціальністю облік і аудит, з якої проходило навчання в магістратурі. Рівень вимог, що ставиться на державному іспиті, повинен відповідати вимогам до вступних іспитів в аспірантуру. Випускний іспит зі спеціальності повинен поряд з вимогами до змісту окремих дисциплін включати також загальні вимоги до випускника, що передбачені державними освітніми стандартами по даній спеціальності.

Наступним елементом державної атестації є магістерська дипломна робота, яка забезпечує закріплення академічної культури та необхідну сукупність методологічних уявлень і методичних навичок в галузі обліку і аудиту. Дипломна робота магістра є логічно завершеною кваліфікаційною роботою наукового змісту,

що містить відображення результатів розробки обраної теми. Вона повинна відповідати сучасному рівню розвитку науки і техніки, а її тема повинна бути актуальною. Магістерська дипломна робота повинна бути представлена до захисту у вигляді, що дозволяє оцінити та встановити, наскільки повно відображено і обґрунтовані проведені дослідження, висновки і рекомендації, їх новизна та значимість. Сукупність отриманих в такій роботі результатів повинна свідчити про наявність у її автора початкових навичок наукової роботи з обраної теми дослідження. Магістерська дипломна робота повинна мати ознаки, притаманні дисертаційній роботі взагалі, незалежно від того, на яку вчену ступінь претендує її автор. Магістерська дипломна робота повинна виконуватись самостійно та містити висновки автора для публічного захисту, наукові положення, що характеризуються єдністю змісту і свідчать про його уміння розв'язувати поставлену наукову, науково-практичну, науково-методичну, педагогічну та облікову проблему. Зміст роботи повинен характеризувати оригінальність, унікальність наведеної інформації, включаючи суб'єктивні судження творчої індивідуальної роботи автора з урахуванням його знань та досвіду. Студентам-магістрам перед початком підготовки дипломної роботи важливо не тільки добре знати основні положення, що характеризують роботу як кваліфіковану, але і мати хоча б загальне уявлення про методологію наукової творчості, оскільки, як показує досвід вищих навчальних закладів, у таких дослідженнях найбільше виникає питань методологічного характеру. Підготовка дипломної роботи магістра, як будь-яке наукове дослідження, повинна бути науково об'єктивною. Не можна відкидати факти в сторону через те, що їх важко пояснити або знайти їм практичне застосування. Нові наукові факти, і навіть відкриття, через те, що їх значення погано розкриті, можуть довгий час залишатись у резерві науки і не використовуватись на практиці. Розвиток ідеї до стадії вирішення проблеми повинен здійснюватись як плановий процес наукового дослідження. Науковий керівник дипломної роботи магістра повинен уміти визначити коло конкретних завдань, вирішення яких потребує «постійного високого накалу». Якщо дослідження студентом будуть виконуватись байдуже, то воно перетвориться на ремісництво і ніколи не дасть нічого суттєвого. Успішність виконання дипломної роботи суттєво залежить від уміння вибирати найрезультативніші методи дослідження, оскільки саме вони дозволяють досягти поставленої мети. При написанні роботи студент повинен знати загальні закони та правила

логіки, враховуючи, що будь-яка помилка з точки зору логіки в кінцевому підсумку призводить до порушення вимог того чи іншого логічного закону.

Оцінка виконання дипломної роботи повинна здійснюватись всебічно за встановленими критеріями. Пропонуємо наступні критерії оцінювання дипломних робіт магістрів за 100-бальною шкалою:

1. Відповідність змісту роботи обраній темі (повнота її розкриття)	10 балів
2. Ступінь розкриття теоретичних аспектів теми (повнота використання сучасних джерел, посилання на них, повнота викладення, ступінь використання нормативно-правової бази)	20 балів
3. Наявність та доречність використання практичного матеріалу та його аналіз (кількість підприємств, динаміка даних, доказовість, узгодженість з теоретичними положеннями)	15 балів
4. Ґрунтовність розроблених висновків та пропозицій, їх обґрунтованість в роботі	15 балів
5. Повнота, логічність та обґрунтованість доповіді дипломника та її підкріплення наочністю	15 балів
6. Відповіді на запитання під час захисту дипломної роботи її повнота, глибина, обґрунтованість	15 балів
7. Оформлення роботи: відповідність вимогам, послідовність матеріалу, список літератури, додатки	10 балів

Отже, підготовка магістрів повинна забезпечувати комплекс вищеназваних навчальних процесів, мати індивідуальний підхід до навчання і не повинна зводитись до традиційного навчання у вищій школі.

Л. Г. ЛОВІНСЬКА, докторант
(Київський національний економічний університет)

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА МЕТОДОЛОГІЮ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Викладання бухгалтерського обліку традиційно розпочинається з висвітлення на початку курсу методологічних основ цієї дисципліни.

Реформування бухгалтерського обліку в Україні залучило в його методологію нові підходи та поняття. Запозичення зарубіж-